

Megjelenik
minden vasárnap.
Előfizetési ára egy évre
6 forint, fél évre 3 forint,
három hónapra 1 forint 80 kraj-
czár. Szerkesztő és ki-
adóhivatala a piactér-
en c. 23. **Csanak-ház-
ban.**

Hirdetési díj:
Négyhasábos példaszámú
egyszeri hirdetésnél 5 kr.
háromszorinál 4 kr. több-
szorinál vagy nagy ter-
jedelmű hirdetésnél ár-
leszámítás.

HORTOBÁGY.

KÖZHASZNU ÉS MULATTATÓ TARTALMU HETILAP.

egyszerszmind a debreczeni szinügyegyilet, gazdasági egyesület, zenede- és dalárdaegyilet, kertészeti egyilet, takarékpénztár és több helybeli társulat közlönye.

Egyeszmények 16 kr.
Lapunk számára
költségek hirtetményeké-
re: eifogad: **Béchen** i
Brauner J. G. Wächter
könyvkereskedése. Opp-
pelik A. Hassenstein és
Vogler. **M. Frank-
furtban**: Moien Ottó
Jaeger könyvkereskedé-
se. G. L. Daube és Tár-
s. **Hamburgban**:
Hassenstein és Vogler,
Daube G. L. és Társ.
Párisban: illusztrá-
ciónoké. **Berlinben**:
Goldberger A. T.

Még néhány szó a köz-alapnevelésről.

(Folyt. és vége.)

A női magoztós hivatást, mint a multban, úgy a jelenben is képzhetetlen a természetes észre hagyatik: a valódi erkölcsi képzés merő tanadás, parancs és tilalmak elhalmozásából áll a leányból leendő anyá hasonlóan ezekkel halmozza el céltudatos erkölcsi képzés helyett ártatlan kisérdet, amiből önként következik, hogy ez megúván a sok lecsúzt, iránta közönböss lesz s már ügy éves korában, ha csak az önkény reá nem bírja, fő mond az engedelmesség, holott aztán korban az engedelmesség a szüle iránt, meggyökerezett tiszta szeretet kifolyásának kellene lenni; de a szüle e nagy büv orvoslását rendszeren a gyermek fejletbebb észletől várja. „A gyermek — ugymond Schwarz — első élet-szakra (4 évig tart) paradicsomból ki lépve több szabadságra s önégyelgére tesz szert, máltal benne tömördek érzelmi indulat fejtik ki, melyek magokban a véték csiráját hordják és sikerrel le nem győzhetik, ha az alap az első élet-években részöl vetettet meg; azért is a második korszak, a negyedik évstől a hetedik vagy nyolczadikig — veszelési idő. — Az eddig ált nevelt Schwarz nézetének helyeslése tekintetéből szükségessé vált az elvem szerint való köz-nápevelés, mely a kisérdet édes szüle gyanánt való gondosságnban részesíti az ölkorszaktól kezdve 10 éves korig sbe stb. Nemes kámbé szülők k nemde feltétlő vonakodók kisérdeteiket a köz-nápevelésbe bocsátani, féltrén erkölcsiességét a romlásból; oh de gondolatjól meg, hogy mit cselekedtek, hiszen ti az ártatlanságot az ártatlanságtól féltek, erényt az erénytlől, mintha az egymás mellett nem férhetne! Valóban, ha egyttal azt is megmondjátok, mikint a gyermekek nem kizárólóg a tieltek, hanem az isteu, a haza s önmaguk s csak aztán a tieltek: egy percig sem haboztok a köz-nápevelöl-éntezetek szervezeter minden mőgondolatot ráfordítjátok, hogy kisérdeteit azokban nevelkedjenek. De még egyre figyelmeztetek: vajon nem különös dolog-e gyermekeiket a köznevelésről visszatartni, azon hitlen ével, hogy ti öket sikerduában nevelitek s 6 vagy 7 éves korukban mégis fölalkútek a minden észszerű gondosságg és felügyelet nélkül nőt — nevelésről szó sem lehet — gyermekek közé a köziskolába! Mondhatók-e annál tömők, mikint a köz-nápevelődeknek o városban szervezeter fölmuadtatott s a népnek jópóddálm előcmenve, legelőbb is gyermekeiket számára vegyétel igénybe.

A szabadságért epedünk s a gyermekben azt csirájában

előfuttatni egykezőknek; mert hiszen mire mutat az egybűre, hogy folyvást vagy a szűle, vagy a család a sarkában van s merő találatommal halmoztatik el, holott a közintézetben szabadságát az uralkodó szellem korlátai közt szabadon élvezheti, szabadon mozog és társalgog, lelkiét eközben is képi s testét edzi egy jobb kor kuttatásaiul. – De szabadsága élvezetét annál fogva is megengedhetének vélem, hogy őszinte nyilatkozatát is így egyűszűséget kitanulni s képzését azhoz irányozni lehessen; – „a rosztakart jelenségei, – ugmond Sterbart. melyek némely gyermekek gyakran előfordulnak, mint általában rossz jelek igen komoly figyelembe vendők, mert amely jellem egyszer erősen megromlott, az több meg nem javítható s a romlás néha korán kezdődik;” amde az intézetben a gyermek a közakarát-nak megszokik hódolni; társas körében foglalkozást, vigágot és lelki örömet talál elannyira, hogy a kebleben fölébredt rossz miatt, a társasköről – mindannyiszor amennyire esz és roz, nyilvános életjeleit adja, néhány percig tartó elkülönítése által abból gyökerestől kiirtatik s az intézet e figyelem kiáll, ha ugyan az annak mondható, mást nem ismer, mást nem tűr, sőt a családunknál divé egyéb figyelemet is kárhoztatja. A házán nevelt gyermekeknek a rosztakart jelenségei rendszeren a 2-dik, sőt a 3-dik életkorokban adják nyilvános életjeleit s ennek kizárólagos oka a társakör nélkültől való elzárkózás; a gyermek lelkeben a rosztak csúrsága honol, az intézetben a társalgás által a könnyen kiirtott korában életjeleit adja, míg különösen a 3-dik korszakban kifejezett rosztak a gyermek egész életébe rajba lesz.

Az alapnevelő már a kisdessben is az állam polgárát dővözi; főgondja azért a polgári rend megkívántjai körülaitar, az engedelmességre és bizodalmas közlekedésre szoktatni, különösen pedig a szofgodatást, jókórdat és színtéséget, mint az engedelmesség, lélekfulodás és huzugság ellenmérgeül, kelében meglostonai. — Oh anyuk, ha látatok volna ugy, mint más anyuk egy pár száz kisedben körében a azoknak roppant zaja közt miköndi, bizonyára azok szerint zánatolok volna, mondván: "szegény ember ez ugyan megérdemli azt a falat kenyérét, enigm a két kisedem zaja csaknem megthölyöjt stb." én pedig arra, mint azoknak, ugy nektek is azt válaszolom: "nekem az a pár száz gyermek, mint aki gondosságomra bizottot, csak az első két hetben okozt kellemetlenség, de aztán éveken át a legkisebbet sem s én teljes lelki nyugodalommal működhettem bent az intézetben, sétálhatok kint az udvaron, hivatásomat végezve, anélkül, hogy valami bajtól tarthatnék." — Allitásonat a gyakorlati életben bebizonyíthatom, mivel Subadésien szerint: a

gyermeknek erkölcsi és értelmi jellemének megalapítása a nevelő szeretetteljes bűnismódjától, értelmes és kitartó fáradozástól föltételeztetik.* S ki e nézetet sajátjaul valós és kinek koble nemzetének kiérdemelt boldogságtelti korául lángol, annak kellemelenségre, annál kevésbé terhéré, sőt lelke öröme szolgil, ha élte szakpályáján e fontos elvet követi- mert mielőtt a gyermek beszélne, az ébredő lélek első jelenséget elősegítli a vezérelni kell, s mielőtt érzékeinek használatán áttr s magát a tárgyótl elkülönli és észrevételeket kezd tenni, azokkal kell segítésére lenni s a gyermek jövőjét biztos hatalmába ejteni azaltal, ha a gyermeket célirányos tárgyakkal veszi körül, azok fölfogásánál való törekvésénél elősegíti, (értésk jól: csak előse- gít, mert nem szándokunk bábot nevelni) egyezmsind és szem- léletben való szabatoságra szoktatja. De még fontosabb és szükségesebbé válik a kised körülli gondosság akkor, amidő a sereg szabatos kedvet gyűjtött megának, t. i. a szókat, mint amelyek rínázások építő pusztá hangok voltak s mint szavakat, vagyis a tárgyak jeyéit érteni s velők éni szükségét érezni kezdí és e gondosság annál szükségese lesz, minél inkább élet- jeleit adják ébreztett lelki tehetőség, melyeknek helyes és észszerű s összhangzatos irányban való fejlesztésük az alapve- lő szaktudományát egészen igénybe veszik; mivel most kell a gyermeket egyszerre beszélteni s helyes gondolkozást írtetni, a tárgyaknak minden sajátjása s viszonyai fölfogására, meg- jelölésre, összehasonlítására, megkülönböztetésre vezérelni, szoktatni s általa mint ember emberit, mint polgár polgárit élet- nek s hazafiságának s isteni rendteltesének egy boldogabb nemzeti és emberi nem kor időzése végett, alapját nevetgni: szerintem, ez mondható alapuvelésnek s az eszaktudományban jártas egyén: alapuvelőnek.

Az alapnevelést úgyhiszem, eléggé érthetőleg megtejté, főkérem a t. szülőket, fontoltna venni, ha rájön az általam főbb leírt mindom kisediké a nevelésben részesülnek-e? Bizonyára el kell ismerniük azon tagadhatlan igazságot, hogy a kisedek éhen azon korukban, amidőn az alapnevelésben részesítendők a jobbomdukkái a tudatlan pestrá, szárazadajka s mitőbb sokszor zámbes s romlott erkölcsi család gondossádjára bízottak; a kivételt pedig igen ritka; a szegénysorsu gyermekek pedig egészen magukra vannak hagyva és a korban való mulasztást a későbbi korban a legmegszéztettebb gondosság és nevelés nem képes kipótolni, az ellenkezőt csak az ühánstés képes elhinni, míg a józan ész előtt mindig hihetetlen marad; mivel az érzéti tárgyakat mint : szem, fül, fej stb. kimondatni a gyermekekkel mindaddig nem szabad, míg azoknak képét exereflé

TARZA.

Uj Párls.

(Polytutor.)

X.

A párisi társadalom, szokások s az új
pénzügyvérek.

Minden francia megvallja, hogy Páris, társadalmi mulat-
 agait illetőleg, éppen nem hasonlít már ahhoz, minő még csak tíz-
 év előtt is volt; és hogy aki 20 év előtt látta e várost, elbá-
 mulhat azon szembetűnő változásokon, melyek itt a társadalmi
 életben az időkkel együtt történtek.

Azon egyének száma, akik nyílt vendégszerzőt hoztak létre, nagyon megkevesébebedett. Bizonyára sokat tudtunk erről a mindig növekedő drágaság a nagy világ kizsákolásától megvédeni a mindenkinek akar, ha vendégszerzőt hív, de a náluk sokkal több kiadásért, mint a régi megkezdők egyszerűen, de mégis kellemes-bűbűs és esztélyesek. A júlusi dymista első nevel, újabb szereplőknek eszénált helyet, akik részint igen kénytelenül áztak, részint foglalkoztak, részint sokkal izgatóbb érzelmekben vannak, mintsem mások dolgaik sok időt és figyelmet fordítanak; részint második kedvtelések vagy követelmények vannak, melyek sokkal atóli, hogy az egészen megváltozott salón-világúhoz csatlakozzunk, vízszintre hozhatjuk. Az utolsó öt és ötön keletkezett gazdagok azok, kik most Párisban az a hirtelenséggel nyert millióikkal, a legfényesebb szerepeket játszik. Hogy honnan kerültek azon kevés gazdagságok, melyek a mi púris termekben díszlenek, azt senki sem kérdezi. Tudomásul vesszük azokat, mint látható tényeket a érvényben hagyjuk mint elváltzatlan ellenállatlan hatalmasságokat. A közvélemény igen merev és csiklandos azon gazdagságoktól illetőleg, melyek még csak keletkezésben vannak a tömegessé alakulni látszanak; de szeretőit tetszenék és megőriző azon kincsek iránt, melyek már teletöltöttek gomolyt képeznek.

Egy millióm, nincs szükség meztelenre. Még a tiszt, hogy is pénzen vásárolhatjuk meg; azon egyedül feltétlenül, hogy igen sok legyen. Tízszáz mennyiség kérdése ez. A fedetlenség erkölcszetének csak egy sulya van, oda szalad a becenet is; hol a gazdaság elűnik, ott a tisztelet is megszűnik. A köz-erőszakban éven egy szöved azáltal, mint a tarsadalmi élet. Itt, hol különben minden közszükségletet leve formák, melyek a társadalmi életet és közlekedést másutt sokszorosan gátolják, úgy feltételek, hogy ugyanazon társaságban hergezők és kereskedők, miniszterek és ellenszék hírlap-írókat, tudósokat és gyárosokat, republikánusokat és royalistákat, művészeket és állam-hivatalnokokat legcsapósebb nyugdíjellen és leg-egyeztetőbb szabaddalvóbb mulatságban egytől-tőlunknak s azon egyetem-rendelési, melyet mindenki dívőzet, nem rangd-ító vagy gazdaság-érőlt, hanem csupán azon szemléli érdek mér-

tékétől függött, melyet támasztani képes volt; — itt most minden az emberek alkáltiltására törekszik s oly visszatartózkodás oly elfogadás utálkodik, mely minden szabad beszéletét elfojt. Ahol még azon végzetlét találjuk, miután a társadalom igényel, hogy vonzó legyen, a dus gazdagságon alapszik. De a divinos forma, melylyel az ily társaságokat nagy obédokro vagy még nagyobb malato-körökön összerójtjuk, a dannaiddk kinzására s büntetésére endékreztnek.

A nagy társadalmak, vagy színházakhoz hasonlítandó; hol egyéb élvezet nincsen, ott jöttünk el és egyéb nézjünk el a nézők látszatánál. Amilyen. Csak azok, kik elég toleránsok és a magas jövedelmek szereit és kártékán köpek és az egész társadalmi életben, egyetben és kártékán változó város és feleket jöttünk el a néző-vagy ott-emberek lépe a tovatölgzésnélátogatunk meg egy vagy több oly fényes társadalmi, hogy magunkat mutassuk, - melyeket minden földi a művészet és követek, a gazdag társadalmi és idegenek maguk körül összegyűjtött szöveg; kártyajáték magukat a nagy világ köré-ül unalmát, feszletlen időtöltésnek a kisebb világban, mely egy nem tartozik a finom köze s mely ifjabb Dumas Sándorral keresztnevet kapott. Ezen „félszín” (jeu de monde), vagy deli helyeket társadalmi, egyike a legelőkelőbb jelenségeknél, melyek Páris mostani társadalmi-életnek külsője, vagy nyilvánosságát mutatkoznak és előtérbe nyomatnak. Valamint előkelő töröknek szöveg volna, ha harmadik nem lenne; vagy Párisban is esodott volna, gazdagnak, tekintélyesnek lenni, anélkül, hogy oly kedves teremtményt ne ne tartassunk. Akinek csak módjában van, tart ly kis vagy nagy rozsat jöttünk el látni, hogy az új jött-mentek, vagy parvenuk, deli barátunk, mindennap kikésznek a boulevardokon végig, a boldogul berek felé: ezek egészen betöltik azon régi nemesség matresselnek helyét, melyek ma utódlj egyszerű házi-életre szorítva, távol tartják magukat azzal erkölcsiességét, mely öselik dicsőségét a forradalom előtt beszerzte volna. Ily deli helyek, kiket Artois gróf, dacára minden Louis d'Orléansnak volt képes megnyerni; kik elég gazdagok és büszkők valának arra, hogy szivők gyakran, egy szegény festész, vagy egy szép hadnagyról válasszanak s Franciszár és Európa legnemesebbi vörít feltöresztéssel együtt elszökbőlök kitérnek, - mincsen most. Olyan sines jelenleg, ki oly ostoba fényűzésre vethet, mint Duthé-naszony hajdan. Összírásomlatta a régi idővel, igen kevesen vannak, kik saját házukban, vagy legelőbb egy szép ház egész emeletében laknak és kocsikészletet s husokat, sok halacnyokat és háts lovakat tartván a saját gazdálkodás teljes fényével szerepelnek, - mi különben azelőtt nem tartozott ritkaságnak közé. Amelyik most annyira viszi, hogy magának csinos lakást, kocsist és egy szobaleányt fogadjon, vagy szoven csak eselűnt, mitűn általánosán el van ismervé, hogy el helye még az ily szöveg feltételek alatt is szerfelet sokakban feltöresztél ezlik. Azon csekély szövegű, melyet különök legelőbbiek lá tesznek, azzal magyarázzák, hogy most nagyobb számmal vannak a több a verseny.

(Vegetation)

Színházi szemle.

(Sz. T.) Mint a magán életben, úgy az irodalmi pályán is vannak a sorsnak kiváló kegyenczei. Míg sokan évekig küdenek a közölsémsér néhányszor zúld leveleért, addig Fortuna, kegyeltjeinek fojtó egyösszere a hír és dicsőség báber-koszorújával öveli körül. A kanczér, de gyakran Igtalanul Istennél kevesebbet kívánó szótartókkal közösen Itakosz Jenő is, kinek átfelhasználása vigasztalja: „Aesopus”-e hét folyódn adatozt elő szilpudankon. De Rakosyot nem csak Fortuna fogadta kegyelbe; homlokát, lekossító, felavató csokjával Thalia, a vigátek istennaszonyja is érinté; nem csoda tehát, ha így kettős pártfogás mellett gyorsan könnyű diadalrat aratott. Néhány hónót még nagyon keveset beszéltek Rakosyról s csupán a titkári jelentésből tudtuk, hogy vigátekát a nemzeti színháznál előadása melánták; de a darab színr került, a közönség zafjósan megcsapta, az létezőt méltatta, sőt kitüntette s az így költő diadalra közbessé tárgya lén. A siker valóban megérdemelt s kétezeresen az, ha vigátekát-irodalmunk jelenlegi pangására gondolunk. Nálunk e kedvelt irodalmi genre kevés művelő talált: Széligeti, Szigeti, Dobos és Kövér művel nemannyira minőség, mint mennyiség tekintetében nem oldgátik ki a közönség növekedő igényeit; szilpudankunk idegen termelkekből kell táplálkozn, hogy korunk mint egy-egy udonságot felmutathasson. Így viszonyok között egy új vigátek, hazai szerzőtől, még ha kisebb mértékben harbatott is, árcveltes jelennek, Itakosz Jenő műve pontig valóban nagy nyomrendi. A fiatal szerző nem kapott korábbi divatos eszmét előtt nem hajlázzeza a közönség változókegy kegyelt, szemel előtt az ördöskép legeg s ha utónoz (mert utónoz) nem az ephemer diadal szomjón az francia lakon lezér harszenet után indul, de a költők királyát Shilopouret veszt példányképeül s ördökbessz műveiből, a jó lakos eme klaknázhatlan búnyaból, merit. Társadalmunk divatos becseségét — mint ezt egy-két kísérletből irodalmunkban is láttuk — nem ostromozza; ezek számára nyugatot nem szolgáltatnak, halgatóit azon búfjós világba vezet, melynek egyik jellemző vonása maga a tárgyó költészet.

Aegreus, Samos fejedelme, huszonné csatározásból visszatérő hódja, hogy népének megmutatni érkezőit és újra térítse parancsot bocsát ki, mely szerint a nőtlen ifjak, kik husz éven túl a nyegveny még nem haladták meg, azon idő alatt, míg Phoebus tűz-székere négyezer megfújta pályáját, keresztindul vagy számbóltesz térle által mátkapárt kereseknek: hasonló büntetéssel rendelvén sajátját azon nőket is, kik ömibőlük miatt maradnak benn. A kiadott parancs legnagyobb zavart okoz a fejedelm tudósánál Xanthushal, ki egyetlen ledányt, Erotát nehegy a jóslat : „Nyela (Xanthus neje) születték rábuzogón szereti meg s Erola (nyele) király neje leved” — első része teljesülése menjen, a világtól elzárva, csaldát körben a rajongó kultónó Trundusia tisztaságában nevelvetti. Xanthus, ártérsen esvén a fejedelm parancsa, szolgáit, gyermeke kezébe keljén feljárnak, Onousiozhoz, Alkiazioz és Dorusioz régi barátjához küldi a csaldát szolgálatára Aesopot veszi meg, a dadogó rabozókat, ki, szerinte, lelke fordosdótt szégyén nyelvén viseli. Aesop neki dől hátra foglalkoztatandó, de csak látván hogy Erotát, hogy iránta a

Szerkesztői példány. (B. n. h.)

szemlélet által lelkébe nem nyomjuk; valamint az erkölcsiakat sem, mint: szeretet, hála, bizodalom stb. míg magok az érzelmeik ezer meg ezer belső szemlélet által lelkében kioltatlanokká nem tette; a kisdok pedig az érzelmi és erkölcsi tárgyak birtokába rendszeren a tudatlanság által jutnak, t. i. azok által, kik azon tárgyak hatásait a kisdok jövőjére nézve fölfigylenek nem képesek, mi által az emberben a tökéletességben való előhaladásnak hátráltatják, evégből tehát nélkülözhetetlen szükségessé válnak a köz-alapnevelő intézetek. Szervezetüket illető termetet közelebb adandom.

Farkas Balázs mk.,
okl. alapnevelő.

Hogy áll a világ?

(S.) Az év derékán fölőslatolt országgyűlés f. hó 19-én nyitottat megismét. A fölőslatolt királyi leirat kifejezi, hogy ha a „közösség”-et illető egyeztetések csak elvileg is létre jöj, a magyar miniszterium rögön kinyitvén a közös ügyek tárgyalási módjainak kivételre és változtatására, az 1848-diki törvény módosítására, már a felelős miniszterium vezetése mellett fog történni a főrendek és képviselők házában hozzájárulásával.

Továbbá azt is mondja a királyi leirat, hogy a hadsereg egysége, a hadsereg kiegészítésére vonatkozó elvek összhangzása tekintetéből, okvetlenül megkívánatik; ugyancsak, hogy a vámság, közvetett adók és az állami egyetemeség ügye előleges kiigyezés útján kijelölendő azonos elvek alapján rendezetessék. Végre szükségessé látja, hogy az államadók és az államhitel ügye egységesen kezeltesse. E pontok azok, melyek közelebb az országgyűlés tárgyalatni fognak.

Addig festergetik az ördögöt a falra, míg végre is megjelen az. Sokat emlegetik mostanában a porosz-orosz szerződést s ha bár egyik vagy másik sugalmazott porosz lapnak érdekében áll is egy-egy czífolatfelével a világot annak alaptalanságával hitegetni, mégis csak kiitti magát a szeg a szkből, előbb vagy utóbb. A „Journal de Bruxelles” és szövetségére vonatkozólag következő: „Általa teljesítetnek állított leleplezések hozza Florenczából: „A porosz koronaherceg a porosz véd- és daczsóvságot teljesen kidolgozva vitte magával S.-Pétervárra a csak aláírás által való megerősítés hiányzik meg. A segélyért, mit Vilmos király a czárnak Törökország megszerzésére — oda érve Konstantinápolyt is — nyujtani fog, Poroszországot; Galicziát, Csehszágot és a „német császár” címet kapná.” Egy külön záradék az egyesült államok akaratjára bizza a szövetséghez csatlakozást és ez esetben jogot nyernének Európa tengeren önálló telepítvényeket szerzeni s kedvező kereskedelmi előnyökben részesülnének. Ha a véd- és daczsóvság csakugyan létre jö, semmi kétség nincs benne, hogy az európai nagyhatalmak mindezt nem nézik ösvedogdott kézzel, mert az egyensúly föntartása létérdekéssé válik s mindent elkövetnek oly szövetség alakítására, mely amatt ellensúlyozza. Alig lehet kétkednünk, hogy az orosz és poroszok hódolási tervet keleten — ha azokat csakugyan érvényesíteni akarják — oly órási harcot idéznek elő, minő már rég nem vala, — mert Törökország megsemmisíteni akarásával nemcsak a török, de számos más állam érdekei is erősen megdöntödnének. Példa erre a krimi hádjárat, mely igazolá, hogy az északi kolosz, hódolási szándékát Európa oly sok államának tapintott elvevére. Mikor törend ki egy újabb zivatart, az legfeljebb csak idő kérdése lehet.

Bukarest 1866. nov. 3.

Oly ünnepély, melyet leírni akarok, minő ritkán fordul elő a nemzetek életében, anélkül, hogy vérszínű véres csaták ne

előznék meg a nemzet részéről. De Romania ugyálszik, hogy a szerencse, akarom mondani, III. Napoleon kedvence gyermeke. Fegyvert ragad nyugot hátról lovaság nemzete: francia, angol és olasz 1854-ben, nemcsak visszacsorogtak az északi órást a Duna torkolatától, de Moldva-Olahországot is jó darab földdel kinyitván a két országot, egyesíté Romania néven Kuza fejedelm alatt s mindez, hogy csepeverbe sem került Mihály hős utódai részéről. No de eleget szenvedtünk a két ország az occupatorok hadseregeitől. A román paraszt ma is szentül hiszi, hogy van egy szomszéd nemzet, melynek vitéz katonái nemcsak a kándurokat, de még a kis gyermekeket is megüti és jó ízűen megesszik, azt akarván ezzel valószínűleg kifejezni, hogy isten őrizze hazájukat az occupatortól.

Kuza merészebb kezével nyit bele hazája százados szokásainak lassan forgó kerekébe, mint addig bármelyik előde. A jobbágyok rohamos eltörölése, a kólostorok javainak kényszerített secularizálás, az országgyűlés szétkergetése, a havzálal kalandoroknak a hazánál elébe tolása s több efélek által elkeverítve a nemzetet a papi, bojár káosztokkal, ezek, czéljuk elérése végett egy harmadikkal a városi párttal kezeltetve oda viszik a dolgot, hogy Kuza e f. év febr. 23-dikán hajnalokk arra ébred fel, hogy vége a dicsőségnek. A mesterségesen szervezett Kuza-párt szétrepült, mint a polyva, tanulságul, miszerint nem tanácsos egy nemzetet, fogat eltiprással a kétségbeesés örvényéig zaklatni, hanem meg kell adni a nemzetnek a mi a nemzeté, mert van e világban nemcsak felségessé, de nemzetsé is, aminek szintén meg van szabva az ára. Elég az, hogy Kuza engedelmet kért hazájából távozhatni s a nemzet, mint sorsának szabad intézője egy szível-lelkével. Károly hohencollerni herceget fejedelmének választotta, ki elég tapasztalt birt, mielőtt román földre lépett, magat románának nyilvánítani s megígérni, hogy gyermekeit az őbitten fogja neveltetni. E kettővel megnyerte a kétkedők szívét, Stirbey és Sturza által megnyerte végtére a fényes porta s az o: oszon ki-vül, a többi hatalom elismerését. Az orosz nagyatartására az lón Párisból a felelet, hogy Franciaországának már a keleti háborúkor lelkében élt a terv, idegen fejedelmet adni Romániának örökösödési joggal felruházva.

A megerősítés fényes ünnepélyéről tért vissza Romania új fejedelme csopani nap, gyönyörű szép őszi napon délután két órákor. A tegnapi egyenruházott nemzetország, az összes Bukarestben levő katonaság, a város tanácsa és teugenyinép fogadta a serbánbuda-utczánál a szerencsésen hazakerékett fejedelmet, ki az üdvözlő beszédre egész örömmel röviden ezt válaszolta: „bár rövid ideig távol voltam székfoglalásomtól, de azáltal is lélekben mindig veletek voltam.” Este száz fáklya lobogott a fejedelmi lak előtt s a hullámzó nép örömből kősző éjfélig tartott. Most már mindenki ezt mondja: „lássuk mit fog tenni a megerősített új uralkodó?” Feledek, hogy alkotmányos országban a nemzet test, kell hogy a haza sorsát jobbra vezérelje, a miniszterek felelősek az országgyűléssel egyetemben, de az uralkodó személye sérthetetlen, valamennyi az alkotmányt, melyre megesküdött, tiszteletben tartja. A nemzetnek kell — mintán a gyöngyvet vagy napján magát kitombolta, komolyan munkához fogni. A románok ezt tudják s ugyancsak derekasan hozzá fogtak a képviselők választásához. Gyűlést gyűlés követett itt most a Sztalineanu-szállóban. A pártok előtt a haza és fejedelm a jelszó. Más országokban a tulzó pártokat rendszeren republikánusoknak szokták nevezni, de itt ilyen párt nincsen, itt a város-pártnak egészen más a terv, mit röviden így lehet kifejezni: szocietoni Románia határát kelet- és észak felé, de a mérsékelt párt erre ezt feleli: „Az idegenek, kik történelmünket a távolban olvasnak s kik látják, hogy minő vakmerő szerencsével szegülünk meg a nagyhatalmak akaratának is ellene, midőn ezen akarat jogainakl jön összeültkezésbe, nagyot kell hogy

gondoljanak felőlünk. Azonban, midőn ide jönnek és meglátják elhagyottat fővárosunkat, mint egy elveszett szigetet a sár-tengerbe almerülve; midőn látják közlekedési eszközök fogyatkozását, mi mint éhen kell meghalunknak nagy gazdaságunk dacára; midőn látják, hogy minő nyomorult kunyhókban laknak földesúrnok és maga szegény ország aly városainak; midőn látják a főnyűzés és nyomor ezen végüléket, annyirajtos tisztokat, mezitőlások köztvekket, akademiát flusi iskolák nélkül, pompás népkerteket, feneketlen sáros utcákkal, nőket a legújabb párisi divatban, felmeztelen cigányokkal, fináncz-járgányt amely 45 millió pisztérbe kerül s a kincstár ki van drítve... de nem folytatjuk tovább, midőn mindezeket látja valaki közelről, nem lehet olyan idegen találni, aki összeilleszse ezeken ellenmondást, mely kifele törekvünk és belnyomorságunk között látható.” Ezen pártok közülönye az „Ordin”, ebből meritettem a fennebbi sorokat, a város-pártt pedig a „Romanul”. — A régi dicsőség romjain siránkozó lapok a „Trompetta”, „Legalitatem” és „Reform” még nem fogott el a dispositions fond egészen.

S hogy végre magunkról is szólnak pár sort: az a bukeresti reg. magyar temető, melynek bevezérése mindjárt egy éve Debrezen lelkes polgárai között is szép sikerrel megfordultam, ma már isten és a magyar haza segédelmével készen van. Husz aranyos csillag, két külföldi hazánkfia becses adománya ragyog a szép karsu tornyon, emlékeztetvén a hívőket a bölesek ama mondatára: „Látuk csillagát és jöttünk, hogy neki tisztességet tegyünk.” Kébelőben rejt az az okiratot, melyben meg van írva, hogy bevezették e templomot külföldön élő testvéreik lelki öröme a magyar haza buzgó hál és lednyál, kiknek neveit hálával emlegetjük a távolban. Az ajtó homlokzatán ez fog állni magyar nyelven, aranyozott betűkkel: „Legyen az Istennek dicsőség mind örökké.”

Koos Ferencz.

Levelék a főiskolából.

II.

Debrezen, 1866. nov. 21.

Tisztelt szerkesztő ur!

Vidéken jártomban keltemben gyakran hallám ama vádat, hogy a debreczeni tanúk nem szokták keletleg becsülni tanáraikat, bármily jeles jórak legyenek is azok. Ez én mindenkor határozottan tagadtam s tagdom különösen most. Errendezve csak egy ténnyet hozok fel, mely egyszerűsággal igen szép jellemzés az ifjúság életéből. Ugyanis f. hó 19-én határtalan öröm szállta meg minden ifjú kelet, mert a történelem szerete tisztelt tanára La dányi Gedeon ur, betegeségből fölgyógyulva e napon kezdte meg előadásait s a köz-öröm, minden osztályban hol őt tanít, — beleérték szíves éjfélenzében nyilvánult. Hogy is ne szeretnők s tisztelnők mi őt, ki látja a maga világosságban elővárszólva látjuk az emberiség tetteit s általában egész életét.

A tüzoltó-egylet is megtartá ez évi alakító gyűlését, mely alkalommal az elváozott — általános kedvelt László János helyett szintén egy közkezdességű esküdő-díák Fiók Vincze választottat a tarsulat elnökeik. (Adja isten, hogy minél kevesebb szüksége legyen városunk derék polgárainak ez egylet segélyére.)

Feszült figyelemmel várja az ifjúság is a t. hónapjuk — az országgyűlési képviselők működésének eredményét s mi is midásgunkba foglalkat f. hó 19-én, — az országgyűlés megnyitása napján hogy „Isten áldása legyen munkáinkon!” Most isten veitük. Jövő alkalommal üdvözlök.

F. I.

csodás isteni erő segített rajta, a szerető szív teljes átmelegültségével veti magát imádottnál lábaihoz:

Ah!

Üdvözlégy szent Olymp lakója — oh —
Karon ragadlak, mert lélek, elszállás,
Félek, leheletem eldúl, és
Szárnyul pártolva hozzád, — mert mi nem
Koréni búvárs társaságod? —
Elszobozs rajt, miként jövel — oh hagyd,
Hagyd fogom kezdet, hagyd látom arcod!
Honnán Auróra mosolyát lopd;
Hagyd részesülni szemedem szemem,
Engedd, magasztalva szépségeit,
Nyelvem szépségéd szolgája legyem.
Előtted térdem esküszöm — e hang,
Mely alkamon először zengzetes,
Megjelenésed által olatvan
Fol a búvá, mely köve tartá eddig;
Fajuljon ismét csonka ékteleim,
Nevedet is hűbogy mondjai ki,
Izzaszen letent, embert fölön el,
Ha gyáván egykor meghazudtolná
A szót, mit fölön utj ki most: „szeretlek!”

E szavakra Xanthus megjelen. Aesopot kikorbácsolja s az első felvonás előzdül.

Második felvonás. Aesop bujdoskolván Xanthus lakosát, találkozik a jószívu, de könyveiml Diodorral. A királyi felszólalás és eszt, szép tohetegelettel megkedveli őt s barátjává fogadja. Aesop felszedte előtte Xanthus titkát, de társalgásukat megzavarja Sardanapala, az ügyes kézzel rajzolt kerítőnő, ki nevelt leányai Lin, Kometa és Siesza szándára férjért követel. Cnetus, Diodorinak há trása, Aesop segélyével megnyugtattja Sardanapalát s a leányok számára külön szobákat nyit a fejedelm palotájában. Tamiat, e sárba tapodott drága gyönyört, kit, mint talált gyermekét szintén Sardanapala neveli. Aesop veszi pártfogásába s felfedező, hogy a herceget szereti — boldogultat elzójulni tñzi ki.

Harmadik felvonás. Aesop utolsó felkeresi Erotát, ki azonban szerelmét visszautasítja. Aesop, hogy szíve válna-tottját Diodortól megmentsen, elhitteti Trundusival, miszerint a királyi szellemébe szerelmes; a könyveimhő költőnő Aesop szavai készpénz gyantát vesz s az általa rendezendő légyottot megjelenő legrézok.

Agueus össeggyűjti országának nagyjait s elfogadja a külföldi követeket, kik fia számára jegyeseket ajánlanak; ekkor megjelen Nycia s fölfolezi gondosán örvött titkát. Agueus megbocsátja titkolozását s felszólítja, hogy vezesse elő Erotát. Aesop, megelőzendő bizonyos veszedélyt, elvitet Tamiat, a talált gyermeket Erotá gyantát mutatja be Samos fejedelmének; Tamia ritka szépségével elbűvöl az öreg Agueust s Nycia, midőn leányát elővezeti, a tándemteremt már üresen találja.

Negyedik felvonás. Aesop előadott cselszöveget szerepelt tovább folytatja de midőn Erotá keről: Dorsus, Onosus és Alkias megérkeznek. Lin, Kometa és Siesza szobáiba küldi őket, mindenkit a tudós leánya képmén mutatván be a köröknek. Ezáltal Diodor és Trundusia a kijelölt lugasban találkoznak.

nak, de Diodor meglátván Trundusiat nem épen tetszetős arczát, megriadva távozik a légyott helyéről s a kétségbeesett Trundusiához Castust küldi el, kit a költőnőnek végre sikerül lenyűgöznie.

Ötödik felvonás. Eltelvén a négynapos határidő Agueus össeggyűjti tándest, hogy kit-kit érdeme szerint büntessen, vagy megjutalmazzon. Először is a külföld követeit küldi vissza, mert „Samos földén megterme a virág, mely méltó reá, hogy a király fia szaktala le.” Xanthus, Nycia s Diodor megérkeznek. De Diodor Tamiat Erotá képmén elfogadott vonakodik. Visszamelelezik a lugas-jelenetere. Cnetus, Dorsus, Onosus és Alkias szintén elővezetik jegyesüket, mindelyik azt gondolván, hogy Xanthus leányát bírja nevel. Aesop cselszövegye azonban napfnyére jö, mulatságos zavar támad: a kérék vissza akarnak lépni jegyesekeltől, de a király megmádotlithat rendelkezést adott vet. Diodor felsmeri Tamiat, kit azelőtt tekintetere is alig méltotott, szende nyájassággal megnyeri őt s örömmel nyujtja kezét az árva leányának, ki mint költő kiderült, a Thrákus fejedelmének Nleusnak gyermeke. Xanthus elővezettét Erotát, ki Aesop iránt táplált szerelmét még most sem akarja bevalni. Aesopot a fejedelmé, mint a ki nő nélkül maradt, keresztáthírta itéll, Erotá edekelnye volt magat látnálha s mint bimbó magát jelenti fel. Aesop felfedező, hogy szerelme viszonyzatlik, szép mezejével tökéletesen megnyeri a leány búské szívét. Nycia elevenvését miutsem használak s az agz fejedelmé, böles szavai-lyl gyekszik megnyugtattni őt:

Történet magad!
A sors akarta így: leányod király
Neje s valóban nem tudom, vajjon
Az országom szebb-e, vagy az ő
Mérhetlen bírodalmá?

A darab, mint e vázlatból is láthatunk, kevés comici elemet rejt magában; s a hős jelenében nincs anyag, mely víz tárgyalásra nyujtathatna alkalmat: Aesop eleitől végig egyszerű cselszöveget elemeskeskint tñnk fel s még csak helyzetek sem kñlölöznek, melyekbe sudortatva comicus színt dñthetne magára. Comicus tekintetében sokkal gazdagabb már Trundusia alakja, mely Rákósy ügyes tapintatáról tanusodik. A mellok-szeretők egy része valószínűs karikatura s az egész mű inkább szellemes finom bohózat, mint vígjáték. Szerző Alkaidában, a fűza-potdók jól rajzolt példányát állítja elénk: a corinthusi költő szájába adott szavak jellemzők s a közbeszűt verseket:

Záműző a szuzarna, zörg, zörg, zug, zuhog a zivatart-zaj.
Zúrvárosba zudul zugyva zúllat zuhogtat.
A furulya sz, sz, s a páztor zongai a holdnak:
„Maestri egoret kñknapar, búzto karomba tamar!”
Am zongtote a holdnak, árven Zellit alatta,
Zellit a hold ki alatt isteni drága falat! — sikerült parodia.
E néhány sor átánom tetszésben részesül, mindkét előadókra ismételtetők s ma már a kñ dialók kedvence szavainak.

Hibája Rákósynek, hogy a zúljapd titkát nem ismeri, gyakran hosszadalmas párbeszédeket sző s a francziák frappans jelenetezésében nem otthonos. E tekintetben Szilgylitől sokat tanulhatunk, ki sokkal kevesebb belbecs mellett is inkább képes halgatói figyelmét lekötöni.

Nyelvezete átmelegült, valóban költői; párbeszédei szellemesek, minőket irodalmunkban csak ritkán találhatni. Meglátszik, hogy Shakspearel sikerrel tanulmányozta. Szintén Shakspearettől örökölt a szójátékok használatát is, mi különben nagyon gyakran fordul elő, farszótává válik s a műnek nincs mindenkor előnyére.

Kisebb fölfelet szintén feljölhetnének meg „Aesop”-ján, hová tartoznak anachronizmusai is, de e hibában maga a nagy mester is szenvedett, ki „Julius Caesar”-jában óráit tñnt, sőt még a geographia ellen is gyarkorta vét. Itakosyban mindenestre van tohetege s ha máve nem áll is oly magas színvonalon, minőre egy-két pesti lap helyező, irodalmunkban mindenesetre örvendotus tñnemény márcsak azért is, mivel új téren sikerrel mozog. Jövőjéhez a legszebb reményeket költjük a hasonló sikerült műveket töle mindj örömmel fogadunk.

Az előadásra vonatkozólag kevés szavunk van. Színdarabok egytől-egyig nagy buzgalommal folytettek ki, hogy a má belbecsöt correct előadásán is nyöljük. Mándók (Aesop), Rónányó (Trundusia), Foltényi (Nycia), Molnárdó (Sardanapala), Zöldy (Xanthus), Szakál Róna (Erotá), Egyádó (Diodor), Dózsa (Agueus), Vízvári (Alkias), Kócsai Lúza (Tamia), Foltényi (Dorsus), Vezérlő (Castus) mindnyájan ritka buzgalommal tñmestottak.

Szilgylitől muzsájának egyik hosszabb életi termékeben, a „Czigány”-ban Zsiga találólag rajzolt alakja domborodott ki. Zöldy e szerepben szép jelet adja alkító tehetségének: vén cigányra országshírű. Mellette az est dindalában Rónányó osztottot, — Rónzit személyeslt helyes felfogással s átérzett bensőségge.

A fertály-magnások Berezik Árpád sok ügyességgel és szellemmel írott vígjátékra közepesáramú közönséget vonzott s gyakran feltűnő daráltságot keltett. A két fertály-magnást Egyádó s Mándók y személyeslték — ritka bravúrral. Ezadós Vili különben kitűnő szerepe Mándókynak, a helyke, érelen gyerkőc, ki egész odánálási követi mesterének a kitanult laprovagunk Borostyánkal izetlen modorát, utánozza olvasott szellemeskedéseit — kezel között mint-alakúttá vált. Vili több szerencsével magyar színdés aligla állhatók élénk.

Végül a dalma-előadásokról kell megemlékeznünk. Szemlének végen szólnak ezekről, — mivel köznevelődési szempontból, hazánkban a drámának kell elsősegét adnunk. Az opora nálunk csak divt-ezik, melynek tulajdonsága kelete irodalmunkra inkább kártekon, mint hűvös befolyással van.

Erdel. Hunyady László”-ja kilegítőtőleg ment, mind a solo-szeretők mind a karok dicséretesen működtek. „Lindó”-ban Térey Antonia mint szerződött tőg lépett fel. Örülnek e nyeregmények. Térey Antonia nálunk nagy hűzogat pótol: kitűnő énekét hallani s jó drámai játékat látni — egyaránt élvezet. A közönség színi nem akaró tapsviharral fogadta. Málnyást érdemelnek szabatos működésükért: Feketer, Tannor és Odri is. Kisebb szerepeikben Dáni Karolina csinosan kivitt magán-dalával, Foltényi élénk játékaival aratott tapsokat.

Debreczeni hírmondó.

□ A helybeli főújság-egylet alapszabályai — mint halljuk — felsőbb helyen megerősítet, már lefektet.

□ A helybeli gazdasági-egyletnek helytartótanácsi intézményben foglalt megfigyelés szerinti átdolgozott alapszabályai a legközelebb tartott választmányi ülésben megerősítetvén, azok helybenhagyás végett illető helyre már föltérjesztetvén. Örömmel tudatjuk olvasóinkkal, mikép ez egyelő iránti részvét mindinkább tömegesen kezd nyilvánulni s az eddig beérkezett aláírási ívek szerint már 177 egyetemi tag van, kik közül 71 az alapító — s 106 a rendes tag. Emellett állék egy főtagdíj képező azonal levél, melyet Ürményi József ur ömlen, mint a tiszt-körös csatorna ügyében kinevezett királyi biztos az egyetemes felhívás egyetemet, emellett csatorna ügyében teendő hazafias közreműködésre. A választmány e nagytömegű bázis ügyet meleg érdeklődéssel figyelve, kebeléből Molnár György, Harsányi Gábor, Simonffy Lajos, Jánor Ferenc, Pekár Imre, Harsányi Sándor urakat megkér, hogy emellett levélben foglalt — csatornázás ügyét illető kérdésekre, mint Debreczen városát s életvitelét érdeklőkre nézve a hasznos anyagok szolgálatát adhatók szeressék meg s javallataikat s nézeteket kir. biztos ur ömlenének tudomására juttassák. — Ugyanez alkalommal indítványoztatott, hogy miután e gazdasági-egylet magát még a múlt év jún. 11-diki közgyűlésében megalkultnak nyilvánítá, czélország lenne, ha az ideiglenes tisztviselő helyett rendes elnök, alelnök, választmányi tagok s tisztviselők alapszabályai megválasztása által magát teljesen szervező s a közélő év kezdetétől, működését rendes közéleti állást folytató. Az indítvány elfogadtatván, elnök fölkérte, hogy az egyet. tagjait f. év. decz. 9-dikére a végleges szervező végett hívja össze. Azonkívül a választmány több tagja megbízott, hogy e közgyűlésre szükséges előmunkálatokat készítsen, mely az alapítványt és tagsági díjak bevétele s az alapítványi tőkék mikép biztosítását magában foglalja.

□ Örömmel emlékezzük meg mindenkor azon lelkes hazafias s honleányokról, kik a gondviselés által kedvező helyzetbe jutván, a hazai közügyet, a tudomány s művészet fölirágzását tetteg előmozdítják. Így legközelebb is, volt mezőrti, most nyugalmában levő lelkes s helybeli lakos Szabó Pál ur s neje szék. Bethleni Szusanna asszony, a helybeli zenészek sz. 40 forintnyi — a r. főiskola történelmi tanszék tőkéjének garapítására szintén 100 forintnyi alapítványt tettek; kijelentve egyszerűszen azt is, hogy az ötödik hittani tanszék fölállítására alapítványt tenni — s ez érdekében, ha másképp nem lehetne, végrendeletileg rendelkezni szándékoznak.

□ Ugyanily nemeslelkűsége kifolyásitja jégyezük föl, midőn fölméltjük, hogy a közéletbe elhunyt Bercezy Erzsébet asszony — Cserepes József egykor hegycsúzlakir fel. lelkes kegyes özvegye — végrendeletében több jótekonny intézetet kívánt a debreczeni ref. főiskoláról is megemlékezett: tőpoldai alapítványul 1050 forintot hagyományozván ezüst pénzben. Áldás emlékeztetire!

□ Elhunyt feledhetlen színművésznök Egressy Gábornak onulandó szobrára városunkból is szépen gyűlnék az emlékezők. Így a többi közt a minden szépség és jóért lelkesülő t. honleány Farkas Irma urhölgy egymaga 170 forintot gyűjtött a kegyeletos czélra.

□ A színházi igazgatóság közéletbe akép intézkedett, hogy czental a színműről, színházunkban addandó művészek első előadásának a jövődel meggyőződését s a többi előadás jövődel-mének 10 szíztőljait kassa tiszteletülj.

□ Színházunk másodkarmenterül a tevékeny buzgalma-ról ismert Hites Lajos választottat meg.

□ A debreczeni ref. anyaszentegyházhoz csatolt felső-jónási loánygyülekezethez a Debreczenben lakó — külföldben s kath. hitfelekezethez tartozó Dragota család egy — 2100 fontos, vaskoronájú díszes harangot ajándékozott és azt snját kölcsgén csinos haranglábba az iskola udvarán földálltatta.

□ A városi nyomdából ismét egy új könyv került ki. Ez francziából magyarosított két színművet képez: egyik a „Giboy or fia” Augiortól; másik a „Csapadár” De Mussetől, fordította Csáthy Géza. A 162 lapra terjedő mű ára 1 ft 50 kr. s kapható ifj. Csáthy Károly könyvkereskedésben. A tiszta jóvedelem az Egressy-emléköszerzőjének van felajánlva.

□ A kortársak egyet egyetemes-csatornázásban még mindig látható azon kétfélekosz ugrak, melyet nevezett helyre Dobó Antal uradalmi főügyész ur Árvaváradnál közszemlére beki-dított. Ez őrlási-ugorka megértem, hogy nálunk is kísérlet tés-sék tenyészésével.

□ Tárcy Antónia k. a. nemes lelkének közéletbe igen szép bizonyítványát adt azáltal, hogy a helybeli főiskola éneke-kar alapítóját harmincz forinttal garaplatá.

□ A helybeli polgári iskola III-dik osztályát is életbe vonáptatva, a folyó 1897-dik tanévre. Tanároknál a következők lettek alkalmazva: Örvényi Vilmos, a német nyelv, szépi-rés és földismeret tanítására, hetenkint első félórán 10, második félórán 20 órai kötelezettséggel, 400 forint tiszteletülj-lal; Szabó Antal a német és természet-tanítás tanítására, hetenkint első félórán 26, a másodikban 21 órai kötelezettséggel 400 forinttal; Dapay László — egy a külföldről visszatért jeles középiskolai pályavégzett főiskolai tanuló, — a vallás, magyar nyelv, földrajz és történelem tanítására, hetenkint 28 órai kötelezettséggel 400 forinttal; Kallós Kálmán, a rajz tanítására hetenkint 16 órai kötelezettséggel mellett 850 forint; végre Sz. Nagy Károly az ének tanítására, hetenkint 8 órai kötelezettséggel mellett 80 forinttal; azonkívül a kortársakra is fognak polgári iskolai növendékek főisk. kortárs Vass Pál ur által taníttatni. A debreczeni lakosság érdekében kiválóan nagy fontossággal ezen iskola föállításá valja örök időkre biztosítottak. Azonban ennek förtartására az egyházkerület által ez évben is csak a legnagyobb önmegszárazással történhet, s félti lehet, hogy ez idős intézet, — ha nem segyeztetik — jövőbeli működésben fennmarad. A kerületi tanügyi biztosság a dolgok ily állásában legközelebb avégett folyamodott a t. városi tanács-hoz, hogy a nevezett iskola föállítását megszárazítsa kegyes-kodjék; azáltal, hogy az elmul és a jelen tanév hiányát fedezze s egy — az iskola további virágzását biztosító — alapítványt tenni sziveskedjék. Meg vanunk győződve, hogy a lakos szék érdekeit szíven viselő n. tanács első és legszentebb teendői közé számíttatja ez idős intézet megszárítását, szárazgyelt alapítvány megtevése által micsodt eszközöl. A polg. iskola III-dik osztályi helyiségül a főiskola d-épületében alakították át egy szoba tanteremmel.

(Boklított.) A „Hortobágy” 40-dik számában megjelent főiskolai lövőben a helybeli főiskola lakozókban való lakás örvendezése nézve iránymában hivatali önkényes eljárás emel-tetvén: miután érintett rendezés egyenesen a ft. egyházkerület-rendelete s általa nyilvánított újkép teljes figyelemben tartása-mellett, és a főisk. igazgatóság befolyása s megegyezésevel történt, — az önkényes eljárás vádat egyszerűen visszautasított.

— Debreczen, 1896. november 22. — Domby László, főisk. contrascriba.

□ F. Huzamos időn át a város egykori tisztviselője s 1848-ban főbírája, — életének 81-dik, boldog házasságának pedig 50-dik évében. Végtesztességétől számos rokon, barát és ismerős volt jelen. Bátoros övégyén kívül két leánya s unokái keseregnek kimúltnál. Béke poraira!

Nyitl színművészek. Halhatatlan színművésznök Egressy Gábor emlékszóbrának felállítását közléseire megkivántó tökéletes garaplatása tekintetéből folyó évi augusztus 22-én előléteszt felhívást bocsátottam meg. „Színművek” című kötetem, Most miután már a könyv megjelent s a jelentke-zett előlétesztők szétküldötték, kötelesemet teljesítem az az eredményt a t. cz. közénész tudomására juttatom. — Október-hő 30-áig előléteszt: Abaffy August és Sándor, Armos Bálint, Barsay Amália, Berzevics Ninon, Beréssy Sámuel, Bleyer Béla, Bleyer József, Bónis László 2 p., Buday Antalné, Budaházy Miklós, Csánády Gizella, Csánády Jenette, Cserevanka Antalné, Csillag József, Draveczky Ilon és Olga, Dobray Mari, Farkas-Luger Emma, Fried Károly, Gyomay Geltrúd, Hajdu Mihály, Hitesay L., Hokes Gizella, Holnappi Andor, Holnappi Józsefné, Horváth Róza, B. Jósinecz Miklósné, Jónás Istvánné, Kaffka Róza, Kalyay, Kémény Károly, Kiss Albert, Kubinyi Mihály, Miklós és Árpád, Kovács Mari, Kőrösi Jenette, Becsky Czelesztin, Krümmér József, Lázár Ferenc, Lásposy Lajos, Tótfler Ida, Madarassy Lászlóné, Dr. Medve Kálmán, Mezey K., Molnár Györgyné, Nánássy Lajos, Olcsavay József, Oláh Mihály, Plattay A., Pelesky, Raies, ifj. Rickl József Zelmós, Reich Józsefné, Szántay Kornél, Sárvári Bella, Poroslay Karolinn, Schavel Károlyné, Szarukán Andor, Szana Tamás, Simonffy Miklós 2 p., Szikszai, B. Seney Albertné, Serdült Juliánna, Smrecsanyi Darius és János, Szöllőssy Róza, Szöllőssy István, Sötér Miklós, Hellner Jánosné, Török Ambrus, Toperczer Mariska, Toperczer Dor, Vámosy István, Varga Ferenc, gróf Vay Dániel, gróf Vay Ilka, Veppeily Ferenc, Veitzenberger-Frusinszky Agnes, Vodianer Anna. Összesen 84. Novemberhóban előléteszt: Sfk Lajos 2 p., Nemes Kálmán, Zakariás Alajos. A deb. városi színház per 1 ft. 50 kr. Király Mihály 1 ft. 50 kr. Összesen 91 ft. — A könyvnek 300 példányban kinyomatása 10 1/2 ft. per 11 ft. — 115 ft., füzése 3 ft., az előléteszt felhívás nyomtatása és szétküldése 10 ft. — A költés együt: 128 ft. Ebből levonva a begyűlt 19 ft-ot, marad fedezetlenül 37 ft. — Ime, a legjobbat akaratt mellett sem mutatható fel tiszta jóvedelmét! — A könyvet további kezelés végett ifj. Csáthy Károly urak adtam bizományba, ki az eladott példányokról jövő évi március hónap fog nyilvánosan számolni. Egyéb-irát ha az „Egressy szobor”-bizottmány kívánja, a megmaradt példányok bármikor is rendelkezésre állanak. Csáthy Géza.)

□ Olvasóink figyelmét fölhívjuk a mai számunkhoz mel-lékelt körlevél tartalmára, mely Fécányi A. pesti gyógyszerész urnak, foglajdalmat osztató — közkedvességet nyert új találmá-nyára vonatkozik.

Meghaltak: Nov. 14. Pánu. Hegedüs Ferenc 61 B. 1. h. 105. 15. Pánu. Deák Imre 7. h. 100. 1/2. éves. Nagy Bálint 45 éves. Sirkázy József 75 éves. Várdu. Tokai Ferenc 9. h. 100. 1/2. éves. 16. Pánu. Kőrösi Sándor 1. Juliánna 2 és 1/2 éves. Sipos Jánosné Kovács Erzsébet 52 éves. Beregi János 6. h. 100. 1/2. éves. Cségedly. Kovács Sándor 1. Juliánna 2 és 1/2 éves. Borbély János 6. h. 100. 1/2. éves. 17. Csapdu. Kágyi József 56 éves. Balogh Ferenc 6. h. 100. 1/2. éves. Fogarasi István 1. Juliánna 5 éves. Kovács József 6. h. 100. 1/2. éves. Cségedly. Szabó Sándor 35 éves. Pataki Mihály 1. Zsuzsanna 1/2. éves. 18. Kacsó Géza 1. Ester 7 hónapos. Hegedüs József 6. h. 100. 1/2. éves. Pánu. Major Bálint 1. Ester 7 hónapos. Kós Mihály 7 éves. Cségedly. Tóth Borbála 1. Mária 1/2. éves. 19. Cségedly. Szász Zsuzsanna 1. Mária 1/2. éves. Havtany. Nagy Sándor 81 éves. Ösv. Fehérvári Józsefné Cségedly Karolina 42 éves. 20. Havtany. Tóth József 6. h. 100. 1/2. éves. Pánu. Bacsó Sándor 4. József 5 éves.

Videk.

* **Nagyváradról** írják nekünk: „Hosszú egyhangú estéink unalmas óráit jelenleg által tudjuk elűzni, mert a társas életet élénkítő szellemi évek nálunk mostanában oly ritkák. Színtársulatunk nincs; hangversenyek is rég nem rendeztetek már. Unalmas napjaink felvilágosításra szolgolt legközelebb Bíró Róza hazai színdarabjaink Nagyváradon megjelent, — ki a multakból már közönségünk tetszését teljes mértékben bírta s — ép ezáltal buzgítottán, mint vasárnap este a „fok ad a sa” teremében, mikorvalókk közreműködésével színi előadást rendezni sziveskedett. Az előadott művek egyike: „Jer idé” című drámai földmél fánécsolt s a második: „Mágná vág-játék” Zuphriltól volt. Végül Garay Mátya király Gó-mörben” című balladáját szavalt Bíró Róza asszony. Minden földmél megfűtését, mind a magán vágjátékot és szav-alnakot örömelett többször zajos taps követte. Irólásokkal csinos öltözködést a színdarabok a közölgymel méltán magára vonat. Az iszaplos jelmez, melyet arany buzákalakozó mo-fett virágokból győztünk körül, szépen kiegészítette szabályos terméket. Ugyhalhalk a t. asszonygyűlt Boldogorsó is át rándul-tal, ottan pár előadást rendezendő.”

* **Debreczen** a kolera — mely a napokban még csak egy utcában vetett észre, a mult heti eső után az egész városban elterjedt, elannyira, hogy a többi közt, egy hét tagból álló családunk egyezzerre 6 halottja volt.

Novemberi est falun.

Bihar, 1896. nov. 18.

A toronyban öböt verne az óra, ha t. ilyen fényteljes mtször történetesen nem hűvöznék. A napvilág már világlatanná lett, nem látni belőle semmit; csak a buvasod csipkódását halljuk alunkunkon. Kis leánykánk a kimenőre közölkében bábát akarnd lefektetni s ösztönözörleg dudolja, hogy: „Sötét van nem látok, anyám gyújts világot.”

Amilyen szának volt az óra, ép oly nedvesed lett november. A vateru volt bozorg óráig áll, de október gázda fagyosan viselte magát hozzánk, mintha mostoha gyermekkel volnánk ő neki, nem látna, hogy októberrel nem rokonaszenvo-zhatunk. Nem igen adok át zöld rendny — akarom mondani zöld vedéseket novembernek. No de itt van november, legyen ő, dolgozzék ő, nemissem meg október kármán müköd-ését. Élek mint a parancsolat, csak olykor-olykor áll meg kisép plennél. A föld nálunk jól feldrót és ebben a csunya időben még csak venőd nem jöhet, magunk sem mehetünk el már ma a komlóhoz, a sárgarhoz, a szomszédhoz és barátához, — itthon

*) Kérlek a t. cz. honai lapok szerkesztőjeit s sorok szíves átvételére. Ch. G.

hallgatjuk pipaszó és kimenő mellett a kerekas rokkának egy-hangu zörgését. Jött-e már ma hirtap? Nem. Ebben a csunya időben nem volt senki, a szomszéd — gyakran harmadik szomszód — posta-állomás faluban vagy városban. Vegyük hát a tegnapi lapot. — Oh! hiszen ezt már háromszor is fölvesztük, — nincs ebben semmi, — azaz nincs benne az, amit mi szeret-nénk hogy benne lenne. Tehát épen senki sem fog jónni ma? — De mégis, nyihognak az emberek; ismerősök jönnek. Egész társaság! Bundájuk a szoba padozatán egész tavakat eszteköl; nem tesz semmit, majd meg szárad. A jöttek elcseszébbre eláll, dictióhöz kezd: — Meg vagyon írva a szent írásban — hogy nem jó az embernek egyedül lenni, — a feleség pedig nem más, mint az ember fele és mikor azzal van, akkor meg egyedül van, — mi tehát éspedig nem egyedül, hanem társaságban azért jöt-tünk, hogy kedves komndat egyedülletétől megszabadítsuk és abeli hó kívánságainkat kijelentsük, hogy kedves komám e mai napon kívül is meg számos becses nevénapjára jussón el, szí-vünköl kívánjuk. Fogadj! isten kedves komám! — azonban nem most van András napja, — csak majd 30-án! Nem tesz semmit, előjövök akkor is. No úgy már jó — tehát anyok néz szízel a könyhán, mi pedig addig ebből a csermaj-léből egy quaterkát egymás barátságáért, a magunk hasznáért tritünk. Ennye bizony be jó ez a bor; — 1834 óta nem volt hasonló bo-runk; igaz, hogy kevés is tennet, kivált a déli oldalokon, — ellenben az északiakon sok embernek a bálumásig sok lett. Aszusz-szölő is rendkívül sok lett, de azért sokat, azaz annyit, mennyit lehetett volna — nem csináltunk, csak a mennyihez jutathatunk. — Hogy megy a bor szomszód? A szomszód faluban épen ma is vettek 20 hordó bort csebrát 10 frjtával, a komám pedig 11 frjtával adta ma, tehát rendes ára 10 frt és még magasabb is lesz. Soha sem volt ilyen ára a bornak; amit egyedül az idezett elő, hogy a kertek — amelyek — korábban szíretvén — a korcsmákat el szokták tölteni, — most a tavasz-szal mind elfagyat.

A szoba leve mindig jobban sürdük a dohány-füstjéttől, — a kancsó pedig a hold változásait paródiázta, — és a becsé-gezés — oh csodák csodája — meg politikára nem fordult. Miért van ez? Megtagadta volna a maga természetét, aki politikázás nélkül talán meg sem élhetne? Nem bis ar, hanem holnap nyílik meg újra az országgyűlés s nem még egyik a má-siknak kérdet tenni róla, — nehogy az is azt felele, amitől ő maga is fél s titkolni szeretne maga előtt is. Östönözörleg érz-ik ezek a falusiak, hogy válság előtt állnak, — meglehet, hogy nincs igazuk, de olyasmit éreznek; ezért halgatnak a politiká-ról. És az est még is elhalad, a takarodást is már rég elhúrták, csak a tartózkodó leggett gyertya emlékezteti a társaságot, hogy innoventa ideje is lenne haza menni; az idő is kiderült, — az éjjel megfagy, — holnap disznót ölünk; szomszéd lesz a sorban, oda megyünk! most pedig jó éjszaka!

Értesítés.

Tisztelettel tudom a t. cz. közönséggel, mikép mostanában ter-vezett nyilvános próba-bálatom a bekövetkező adventi napok miatt meg nem tartható, s a farsangi aszokra halasztottam el.

Kelt Debreczenben 1896. nov. 24.

Müller Lajos,
táncmester.

Terménytár.

Debreczen. Nov. 24. (Heti üzleti assem.) A gabona-üzlet loyvtat emelkedő iránt követ, ugyanoly az árak 15—20 král jegyez-teknek felebb mint a mult hetiek. A vásárlások résznai kivitelre, ré-sznai fogyasztásra esaközölletnek és a következő árak állnak: lisa-ta buza 5 ft. 10—20 kr. rozs 3 ft 10—20 kr. árpa 2 ft. 50—75 kr. zab 2 ft. 10—20 kr. kukorica 3 ft 60—70 kr. új 3 ft, —3 ft. 10 kr. köles 2 ft. 40—50 kr. Az időjárás hideg és hova R.

Debreczen. Nov. 30. (Kisvályban.) Tiszta buza 5 ft — kr. káposzta 3 ft 90 kr. rozs 3 ft 40 kr. árpa 2 ft 40 kr. kukorica 3 ft 10 kr. zab 3 ft 45 kr. köles 3 ft 70 kr. Egy mázas szalonna 20 ft. 50 kr. szádín 1 ft 85 kr. szalma 1 ft. 1 font szalonna 80 kr. diaszóhos 14 kr. marhahús 14 kr. szád 9 kr. 1 fcses diaszóhos 40 kr.

Barnavásár. A mult heti barnavásárban következő árak állnak keltak az állatok: Egy pár rugott borjú 18—25 ft., egy pár 1 éves dard vagy lind 35—40 ft., egy pár 2 éves dard vagy lind 35—40 ft., egy pár 3 éves dard vagy lind 55—70 ft. Egy darab tartal-vald lóhen 30—45 ft., egy pár jármos-ókor 80—110 ft., egy darab gyenge borjú lóhen 40—75 ft., egy pár koros hialálnal vald lóhen 50—70 ft. Egy pár vágínvald magyar juh 7—9 ft., egy pár vágín-vald magyar ur vagy kos 8—12 ft., egy pár vágínvald bírák 8—9 ft., egy pár vágínvald bírák ura vagy kos 8—11 ft. Egy pár 1/2 éves malaca 8—9 ft., egy pár 1 éves malaca 10—15 ft. Egy pár 3 éves malaca 18—23 ft., egy pár kíműt nagy soride 23—35 ft. A felkíműt soride fajtja, levonva az elcsutult 15—20 ft. A kíműt soride fajtja, levonva az elcsutult 15—21 ft. Egy pár 1/2 éves csikó 15—30 ft., egy pár 1 éves csikó 30—80 ft., egy pár 2 éves csikó 30—180 ft., egy pár — saadny embernek vald hímőre 70 ft., egy pár csinos hímőre 120—200 ft., egy pár szép hímőre 240—300 ft.

Kisvályfalva. A nov. 15-én tartott huti vásárban s termények s elmeit csikók ára következő volt: Tiszta buza mérője 4 ft 20 kr. káposzta 3 ft 50 kr. rozs 3 ft 80 kr. tengeri 3 ft 70 kr. árpa 3 ft 30 kr. zab 2 ft. 40 kr. kása vágója 2 ft 80 kr. pasuly vágója 3 ft — kr. lencse fcsedje 7 kr. búza fcsedje 7 kr. szalonna mászója 30 ft. (V.)

Borsodalmény. Nov. 19. — T. buza 5 ft 40 kr. káposz-ta 8 ft — kr. rozs 7 ft 20 kr. árpa 4 ft — kr. zab 4 ft. 10 kr. tengeri 4 ft 80 kr. köles 4 ft — kr. 1 mázas szalonna 30 ft. 1 font szalonna 32 kr. 1 fcses diaszóhos 40 kr. 1 font diaszóhos 14 kr. 1 font marhahús 12 kr. 1 font ad 10 kr. 1 mázas szádín 3 ft — kr. mázas szalma 1 ft — kr.

Nagyvárad. Nov. 20. — T. buza 5 ft 10 kr. káposzta 4 ft 30 kr. rozs 3 ft 70 kr. árpa 3 ft 40 kr. zab 3 ft 10 kr. tengeri 3 ft 30 kr. köles 3 ft — kr. 1 mázas szalonna 30 ft. szádín 3 ft — 1 font marhahús 10 kr.

Réset búza árfoalyása.

November	19.	20.	21.	22.	23.
5 1/2 -os Metalliques	100 ft.	68.75.	69.70.	69.70.	69.50.
5 1/2 -os nemmeti kólosin	100 ft.	68.75.	68.80.	67.10.	66.90.
1800 sora, kólosin	100 ft.	81.45.	81.40.	81.25.	81.00.
Hitelintézet részvényei		100 ft.	100.	100.50.	100.50.
Bankrésvények		710.	710.	710.50.	718.00.
Londoni váltók		100.	120.80.	127.20.	127.10.
Kalend.	100 ft.	120.	120.	120.	120.50.
Arany	1 lb.	0.4 1/2.	0. 0.	0. 0.	0. 0.

